

KRONOS
QUARTET

Zaal De Unie Vijf Jaar

Dit seizoen viert Zaal De Unie, het centrum voor hedendaagse muziek en actualiteiten op het gebied van kunst en cultuur, haar vijfjarig bestaan. Dit heuglijke feit willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan. Hierin ligt dan ook de reden dat we u kunnen begroeten bij het concert van het Kronos Quartet.

Wat betreft de presentatie van hedendaagse gecomponeerde muziek heeft Zaal De Unie zich in de afgelopen vijf jaar een niet weg te denken positie toegeëigend in Rotterdam. Hieraan ten grondslag ligt een programma dat met name dankzij festivals (onder andere Confrontaties, New York Dagen, Complexity) en concertseries (onder andere Kamermuziek in de XXe eeuw, De Componist, Computers & Electronica) een landelijke uitstraling kent. Het signaleren van nieuwe tendensen en het volgen van recente ontwikkelingen in de muziek krijgt gestalte in een historisch kader en gaat gepaard met het streven naar toegankelijkheid voor een geïnformeerd en breed publiek. De steeds beter bezochte concerten bevestigen de wenselijkheid en haalbaarheid hiervan.

Het vijfjarig bestaan van Zaal De Unie wordt gevierd met een voor Nederland eenmalig concert van het Kronos Quartet. Dit strijkkwartet uit San Francisco kenmerkt zich door een hoge mate van perfectie in de uitvoeringspraktijk en onderscheidt zich bovenal door de volstrekte onbevangenheid waarmee het de grenzen tussen de verschillende

genres (gecomponeerde muziek, improvisatie, pop) overschrijdt en waarmee het nieuwe speltechnieken tegemoet treedt. Uit zijn repertoire blijkt een breed blikveld en grote belangstelling voor jonge componisten. Dit zijn tevens de impulsen van waaruit het muziekprogramma van Zaal De Unie gestalte krijgt. Daarom is het Kronos Quartet een uitmuntend woordvoerder voor het muziekprogramma van Zaal De Unie; en zijn concert een opwindende tussenstop op een avontuurlijke reis naar nieuwe ontdekkingen.

Arno van Roosmalen
programmeur Zaal De Unie

SEIZOEN 1991 / 1992

Ook in het volgende seizoen programmeert Zaal De Unie weer een aantal concerten met hedendaagse gecomponeerde muziek.

Wilt u daarover meer informatie? Bel dan vanaf half juni 010 - 4141666 (Ellen Overweel) om de seizoensfolder aan te vragen.

KRONOS
QUARTET

David Harrington, viool John Sherba, viool Hank Dutt, altviool Joan Jeanrenaud, cello

Kronos Quartet, 1235-A Ninth Avenue, San Francisco, CA 94122, USA.

Het Kronos Quartet wordt technisch en organisatorisch ondersteund door:
Larry Neff, lichtontwerper Alex Stahl, geluidstechnicus Janet Cowperthwaite, managing director
Tara Karki, associate director Melissa Smith, development director Maya Roth, administratie

Kronos Quartet

Nadat het enkele jaren een onduidelijk en zwervend bestaan had geleid, verkreeg het Kronos Quartet in 1977 zijn definitieve samenstelling en vestigingsplaats, San Francisco. Sindsdien heeft het Kronos Quartet (David Harrington, viool; John Sherba, viool; Hank Dutt, altviool; Joan Jeanrenaud, cello) zich opgeworpen als een van de belangrijkste vertolkers van nieuwe muziek. David Harrington meent dat het spelen van de 'klassieken' voor het Kronos Quartet een verspilling van creativiteit zou betekenen, omdat er zoveel vitale nieuwe muziek ter beschikking staat van het kwartet.

Een enkeling uitgezonderd, zal elke componist zich tegenover de enorm rijke traditie van het componeren voor strijkkwartet een positie willen toeëigenen. Daarom is het strijkkwartet een van de meest onthullende muzikale vormen. Vanuit een combinatie van een unieke muzikale visie en een grenzeloze toewijding tot experiment heeft het Kronos Quartet een repertoire opgebouwd dat ongeëvenaard is in zijn reikwijdte. Hierdoor heeft het wereldwijd de aandacht getrokken van een publiek dat beseft dat het niet onverschillig kan blijven ten aanzien van zijn programmakeuzes of arrangementen.

Het uitgebreide repertoire van het kwartet loopt via Bartók, Webern en Ives tot Charles Mingus, Jimi Hendrix en Howlin' Wolf. Naast zijn nauwe samenwerking met hedendaagse grootheden als Terry Riley en John Zorn, geeft het Kronos compositie-opdrachten aan de meest vernieuwende componisten en exploreert de rijkdom van muzikale culturen van over de gehele wereld. Het programma van vanavond vermeldt werk van componisten uit onder andere Zambia, Japan, Hongarije en Zuid-Afrika.

PROGRAMMA

Dumisani Maraire, *Mai Nozipo (Mother Nozipo)*, 1990

Foday Musa Suso, *Tilliboyo (Sunset)*, 1990

John Zorn, *The Dead Man*, 1990

H.M. Gorecki, *Already it is Dusk*, 1988

Louis Andriessen, *Facing Death*, 1990

— Pauze —

Hirokazu Hiraishi, *Prismatic Soundscape*, 1990

Kevin Volans, *Hunting: Gathering*, 1985

Istvan Marta, *Doom. A Sigh*, 1989

Alle composities werden speciaal voor het Kronos Quartet geschreven.

Dumisani Maraire (1943), "Dumi", is afkomstig uit Zimbabwe. Hij onderging jarenlange training in de muzikale tradities van zijn volk Vatapa (Shona), de grootste etnische groepering van Zimbabwe. In de Verenigde Staten en Canada trad hij veel op met zijn eigen marimba-ensembles.

Foday Musa Suso (1950) werd geboren in Sarre Hamadi in Gambia. Omdat hij stamt uit een 'griot'-familie kreeg hij vanaf zeer jeugdige leeftijd een muzikale opleiding. Na zich te hebben ontwikkeld tot een virtuoos bespeler van de kora, een Afrikaanse harp, en van de 'talking drum', concerteerde hij over de hele wereld. Eenmaal gevestigd in de Verenigde Staten begon hij samen te werken met Amerikaanse jazz-muzikanten zoals Don Cherry en Herbie Hancock.

Het is niet verbazingwekkend dat een componist als Foday Musa Suso, die is opgegroeid in een muzikale traditie van subtiele ritmische verschuivingen, een samenwerking is aangegaan met 'minimal music'-componist Philip Glass.

The Dead Man is, na *Cat O'Nine Tails* en *Forbidden Fruit*, de derde compositie die **John Zorn** (1953) maakte voor het Kronos Quartet. In zijn compositiemethode weerspiegelt zich de snelheid waarmee de wereld verandert en de mate waarin de mens de meest uiteenlopende informatie moet verwerken. Zorn leeft afwisselend in twee steden, New York en Tokyo, die wat dat betreft het uiterste vergen van hun bewoners.

John Zorn legt ideeën en beelden - muzikale 'momenten' - vast op systeemkaarten, welke hij vervolgens sorteert en

ordent teneinde de structuur van de compositie op te zetten. Deze methode is sterk beïnvloed door soundtracks van tekenfilms, waarin sterk uiteenlopende muzikale elementen tot een geheel worden samengesmolten. De snelle opeenvolging of zelfs botsing van 'muzikale momenten' in Zorn's stukken vormt de uitdrukking van het hoge levens-tempo in de contemporaine samenleving. Het muzikale materiaal van die 'momenten' doet gewag van de overdaad aan informatie die via talrijke media tot ons komt en is dan ook ontleend aan zowel bekende als exotische bronnen; aan 'high' en 'low culture'.

John Zorn is wel eens omschreven als een wandelende muzikale encyclopedie, een omnivoor. In die hoedanigheid vormt hij de verpersoonlijking van zijn constatering dat, *"like it or not, the era of the composer as an autonomous musical mind has just about come to an end"*.

The Dead Man is opgedragen aan de onlangs overleden fotograaf Robert Mapplethorpe.

Louis Andriessen (1939) behoeft in Nederland weinig nadere kennismaking. Hij is uitgegroeid tot één van de bekendste en produktiefste componisten in ons land. Na een compositiestudie bij zijn vader, Hendrik Andriessen, studeerde hij bij Kees van Baaren aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en later bij Luciano Berio. Hij was mede-oprichter van en componeerde voor het ensemble Hoketus. Zijn op de principes van de 'minimal music' gebaseerde composities, zoals *De Tijd* en *De Staat* genieten grote bekendheid. Hij won de Matthijs Vermeulen-

prijs en de eerste prijs van het Rostrum of Composers voor *De Staat*.

Louis Andriessen

Na het lezen van Miles Davis' autobiografie wist Andriessen dat vroege be-bop licks en met name het werk van Charlie Parker het kader zouden vormen voor het werk dat hij in opdracht van het Kronos Quartet ging com-

poneren. Hiermee streefde hij naar het onmogelijke, want be-bop is voornamelijk ontstaan door blaasinstrumenten en dus volstrekt niet idiomatisch voor strijkinstrumenten. Maar be-bop was een belangrijke invloed uit Andriessens jeugd. En met onstuimig élan streeft men naar het onmogelijke.

In *Facing Death* worden fragmenten uit Parker's improvisaties geciteerd. Enkele maten uit diens *Orinology* vormen een belangrijk motief in het stuk.

Facing Death voltrekt zich in het enorm hoge tempo waarin Charlie Parker speelde. Alsof hij op die manier muzikaal uitdrukte wat hij voelde: *little time left, facing death*. De citaten en het hoge tempo maken Andriessen tot John Zorns' buurman aan een rusteloze straat waar het leven voortjaagt met de dood op zijn hielen.

Facing Death beleeft vanavond zijn Europese première.

In 1961, op 28-jarige leeftijd, studeerde **Henryk Mikolaj Gorecki** (1933) met eer af aan de Poolse Hogere Staatsschool voor Muziek. Hij had toen al een compositiewedstrijd gewonnen. Sinds die tijd heeft hij furore gemaakt als een iconoclast en als een componist met een vaak overrompelende emotionele directheid.

"De ontwikkeling van Gorecki's muzikale taal is een consistente zoektocht geweest naar een waarheidsgetrouwe expressie van zijn muzikale wortels", schrijft Adrian Thomas, "Het muzikale verleden van Polen, haar kerk en haar volkscultuur vormen (...) de onwankelbare bodem waarop zijn eigen identiteit en erfenis, evenals die van zijn land zijn gebouwd".

Het *Strijkkwartet no. 1 (Already it is dusk)* kent een structuur die geheel ontleend is aan een oude Poolse volksmelodie. Het eerste en laatste deel kenmerken zich door Gorecki's gebruik van de canonische schrijfwijze, terwijl het tweede deel - snel, luid, stormachtig - begint met drie dialogen van instrumentenparen om vervolgens met een wilde en woeste volksdans zijn climax te bereiken.

Prismatic Soundscape van **Hirokazu Hiraishi** (1948), als musicus en componist autodidact, is geïnspireerd door 'netori' van de 'gagaku'-muziek, traditionele Japanse hofmuziek. Hiraishi scheidt een algemene indruk van de hofmuziek door middel van een repetitieve reeks 'gebeurtenissen', welke de componist omschrijft als "*een gradatie in patronen en een gradatie van kleur*".

Hunting: Gathering van **Kevin Volans** (1949) kent wat betreft structuur een sterke overeenkomst met het werk van John Zorn. Het omvat een groot aantal stukken muziek - 'muziekmomenten' in Zorns termen - gemodelleerd naar, weliswaar alle Afrikaanse maar, uiteenlopende muzikale culturen, zoals Ethiopië, Zimbabwe en Mali. Toch is *Hunting: Gathering* geen pseudo-etnische melange geworden. Het belangrijkste aspect van het werk is juist ontleend aan de spanning tussen en de 'verzoening' van Afrikaanse cultuur en westerse klassieke elementen. Alle onderdelen staan bijvoorbeeld in een andere toonsoort. Deze te verbinden, zonder een gevoel van muzikale ontwikkeling op te roepen, was één van de moeilijkste opgaven voor de componist.

Volans zei onlangs over dit werk: "*I was tired of the compositional etude - the 'one idea' piece - and I thought it would be interesting to write something which included as many different kinds of music as possible (...)*", bijna een parafraze op John Zorn.

Volans, geboren in Zuid-Afrika, begon, nadat hij begin jaren zeventig zijn compositiestudie in Keulen had voltooid, de muziek van zijn vaderland te onderzoeken. De zwarte Afrikaanse muziek openbaarde voor hem (opnieuw) de vreugde die gepaard gaat aan het maken van muziek. En die, volgens hem, in toenemende mate verloren is gegaan in de Europese muziek.

De Hongaarse componist **Istvan Marta** (1952) werd geboren in Boedapest. Daar studeerde hij compositie aan de Bartok-school. Hij is er nu lid van de jazz afdeling en componeert voor ensembles en theater, film en televisie. *Doom. A Sigh* bestaat uit twee lagen. In de eerste plaats een tape waarop twee traditionele liederen staan waarin leden van een, met verdwijning bedreigde, Hongaarse gemeenschap in Roemenië - de Csangos - het verleden en haar doden oproepen. Marta legde deze en andere liederen vast tijdens een ethno-musicologische reis in 1973. De eerste laag krijgt diepte door het live spel van de strijkers.

Confrontaties

Het concert van het Kronos Quartet vindt plaats in het kader van het festival **Confrontaties** dat de Rotterdamse Kunststichting van 23 tot en met 26 mei organiseert.

Kronos Quartet

De Rotterdamse Kunststichting stelt zich met Confrontaties ten doel een internationaal platform te creëren waarop jonge componisten ideeën uit kunnen wisselen. In de tweede editie van dit muziekfestival staan centraal: Gerard Brophy uit Australië, Michael Jarell uit Zwitserland en Rodney Sharman uit Canada. In opdracht van de Rotterdamse Kunststichting schreven zij een compositie voor het Nederlandse Ives Ensemble. Op donderdag 23 mei, vrijdag 24 mei en zondag 26 mei zullen lange concertavonden plaatsvinden rondom de centrale componisten Brophy, Jarell en Sharman. Door het programmeren van verschillende werken van hen worden muzikale portretten geschetst. Deze werken worden vervolgens ingezet in een confrontatie of, anders gezegd, dialoog met een context van composities die speciaal voor deze gelegenheid zijn geselecteerd. Hierbij nemen Nederlandse composities een belangrijke plaats in. Door Gerard Brophy en Rodney Sharman is Louis Andriessen genoemd als een invloedrijk componist. Met name de première van diens *Facing Death* verbindt het concert van het Kronos Quartet met de centrale componisten uit het programma.

Enkele hoogtepunten uit Confrontaties:

23 mei, 20.30 uur, Zaal De Unie: Rodney Sharman.

24 mei, 20.30 uur, Hal 4: Gerard Brophy.

25 mei, 15.00 uur, Zaal De Unie: Ensemble Contrechamps met Zwitserse muziek.

26 mei, 20.30 uur, Zaal De Unie: Michael Jarrell.

Het concert ter ere van het vijfjarig bestaan van Zaal De Unie is mogelijk gemaakt door enkele particuliere fondsen in Rotterdam, waaronder het Anjerfonds Rotterdam en de Erasmusstichting.

Anjerfonds Rotterdam

Het Anjerfonds Rotterdam stelt zich ten doel activiteiten op het gebied van de cultuur en het natuurbehoud in Nederland te bevorderen, alsmede de Nederlandse cultuur buiten Nederland uit te dragen.

Deze doelstelling tracht het te verwezenlijken door middel van het verlenen van financiële steun aan organisaties op de volgende terreinen: wetenschappelijk werk, muziekbeoefening, letterkunde, beeldende kunst, theater, film, fotografie, culturele vorming, cultureel jeugdwerk, folklore, musea, monumenten en natuurbehoud.

Postbus 4252
3006 AG ROTTERDAM

Erasmusstichting

De Erasmusstichting heeft ten doel het bevorderen van wetenschapkunst- of onderwijsdoeleinden te Rotterdam en omstreken.

Postbus 1110
3000 BC ROTTERDAM

Tevens bedanken wij:

Stichting Bevordering van volkskracht
Warner Classics Nederland

Foto's Kronos Quartet: Blake Little en Michelle Clement, foto Louis Andriessen: Pieter Boersma.

Zaal De Unie is het podium van de Rotterdamse Kunststichting

Ellen Overweel publiciteit

Arno van Roosmalen programmering

Fred Smits techniek